

УДК 378:780.614.131–051

*Анатолій Коваленко,
викладач кафедри інструментального виконавства
УДПУ імені Павла Тичини*

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ ВИДАТНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ГІТАРНОЇ ОСВІТИ

У статті аналізуються педагогічні досягнення видатних представників вітчизняної інструментальної гітарної освіти. Розглядаються постаті, що кардинально вплинули на динаміку розвитку професіоналізму інструментальної гітарної освіти в Україні. Виявлено, що вітчизняні викладачі гітари використовують два основні шляхи розвитку інструмента. Перший – адаптувати та використовувати кращі методичні досягнення викладачів інших музичних інструментів, другий – запозичувати зарубіжну виконавську школу. Висвітлюються причини успіху окремих представників вітчизняної інструментальної гітарної освіти.

Ключові слова: *виконавська діяльність гітаристів; вітчизняна інструментальна гітарна освіта; гітарне мистецтво; музична педагогіка; музична освіта.*

В статье анализируются педагогические достижения выдающихся представителей отечественного инструментального гитарного образования. Рассматриваются музыканты, кардинально повлиявшие на динамику развития профессионализма инструментального гитарного образования в Украине. Выявлено, что отечественные преподаватели гитары используют два основных пути развития инструмента. Первый – адаптировать и использовать лучшие методические достижения преподавателей других музыкальных инструментов, второй – заимствовать зарубежную исполнительскую школу. Освещаются причины успеха отдельных представителей отечественного инструментального гитарного образования.

Ключевые слова: *исполнительская деятельность гитаристов; отечественное инструментальное гитарное образование; гитарное искусство; музыкальная педагогика; музыкальное образование.*

The article analyzes the pedagogical achievements of outstanding representatives of the national instrumental guitar education. The figures that have dramatically influenced the dynamics of professionalism of instrumental guitar education in Ukraine are considered. The reasons of success of some representatives of the national instrumental guitar education on the backdrop of general indigenous instrumental guitar education from the level of the national

musical education are highlighted. The tendencies of the development of domestic instrumental education are determined. The most successful teachers-guitarists who glorify the national instrumental guitar art in Ukraine and abroad are revealed. The methodical innovations of the outstanding representatives of the national instrumental guitar education and their approaches to solving the problems of the branch are outlined. The ways of development of the national instrumental guitar education in the context of the development of musical education are offered.

Key words: *performance of guitarists; national instrumental guitar education; guitar art; musical pedagogy; musical education.*

Друга половина ХХ ст. для вітчизняної музичної освіти видалася дуже насиченою. Системно відкривалися навчальні заклади, проходили апробацію методичні новинки, порівнювалися досягнення педагогічних шкіл у межах держави та у світовому просторі на всеукраїнських та міжнародних конкурсах, організовувалися фестивалі музичного мистецтва, проводилися наукові заходи: семінари та конференції з обговоренням досягнень наукової роботи. Але все це неможливо уявити без провідних діячів музичного мистецтва, виконавців, композиторів, викладачів, науковців.

Становлення гітарної освіти в системі музичної освіти було складним та не стабільним. Відставання професійної майстерності вітчизняних гітаристів від кращих представників інших музичних інструментів псувало імідж гітари та не сприяло швидкому розвитку освітнього процесу. Якщо в країнах Західної Європи гітара була дуже популярною та професійно звучала у продовж декількох століть, то в Україні, незважаючи на ряд яскравих виконавців, у гітари було лише півстоліття на процес становлення та системного розвитку в межах держави.

Вивчення історії та змісту гітарної освіти, досягнень кращих представників гітарної освіти займалося ряд науковців із позиції музичної педагогіки та мистецтвознавства. Серед них: Т. Іванніков, В. Козлін, М. Михайленко, В. Сидоренко, В. Ткаченко, Фан Динь Тан, та ін. Однак аналізу педагогічних досягнень видатних представників вітчизняної інструментальної гітарної освіти та причин її відставання від системи музичної освіти не було здійснено.

Метою статті є проаналізувати педагогічні досягнення видатних представників вітчизняної інструментальної гітарної освіти та визначити фактори, які сприяють успіху кращих викладачів гітарної освіти.

Розвиток гітарної освіти у складі музичної освіти в основному відбувався на відділах народних інструментів (музичні школи, музичні училища) та на кафедрах народних інструментів (у консерваторіях, музичних академіях). М. Давидов здійснив системний аналіз становлення та розвитку народних інструментів в Україні. На його думку, народні інструменти у ХХ ст. розвивалися шляхом академізації (професіоналізації),

тобто, окрім народної музики починали професійно виконувати класичну музику. На нашу думку, цей процес можна прослідкувати у розвитку більшості народних інструментів, але не гітари. Класична гітара (різновид гітари, який найбільш поширений в Україні та гра на ній викладається у вітчизняних навчальних закладах) має глибоке академічне коріння. Це підтверджується класичним репертуаром XVIII – XIX ст. та біографіями провідних європейських виконавців, композиторів, педагогів, які пропагували класичну музику. Серед них – Ф. Сора, М. Джуліані, Н. Паганіні, М. Леньяні, М. Каркассі, Ф. Таррегі та ін.

Вітчизняні викладачі гри на гітарі використовують два основні шляхи розвитку інструмента. Перший – адаптувати та використовувати кращі методичні досягнення викладачів інших музичних інструментів, другий – запозичувати досвід зарубіжної виконавської школи. Так, родоначальник вітчизняної гітарної освіти М. Геліс, піаніст за фахом, користувався кращими досягненнями фортепіанної школи. Викладач вишу, професор В. Доценко, що починав музичну кар'єру як скрипаль, є представником російської виконавської школи. Постійний гість на польських конкурсах та фестивалях професор В. Жадько використовує у педагогічній практиці польські методичні розробки.

Спробуємо у хронологічному порядку розглянути педагогічні досягнення видатних представників гітарної освіти.

Фундатором народної мистецької освіти слід уважати М. Геліса (1903–1976 рр.). М. Геліс – виконавець на народних інструментах, педагог, видатний діяч у галузі народно-інструментального мистецтва. З ранніх років він захоплювався народними інструментами. У 1920 р. М. Геліс відкрив студію з класами гітари та мандоліни. Згодом студія перетворилася на музичну школу. М. Геліс, випускник фортепіанного та теоретичного факультетів Київського музично-драматичного інституту ім. М. В. Лисенка, самостійно вдосконалював виконавську майстерність на гітарі. З 1928 р. він викладав гру на народних інструментах та теоретичні дисципліни у цьому ж закладі, що був згодом перейменований у Київську консерваторію. У 1934 р. М. Геліс був призначений керівником відділу народних інструментів, а з 1939 по 1970 рр. – був завідувачем кафедри народних інструментів Київської консерваторії. Викладав балалайку, баян, бандуру, гітару, домру, керував аспірантами [2]. На думку В. Зайця, серед заслуг М. Геліса:

- 1) заснування першої кафедри та першої виконавської аспірантури народних інструментів у колишньому Радянському Союзі;
- 2) перенесення кращих методичних досягнень фортепіанної школи на народні інструменти;
- 3) охоплення значної кількості предметів (інструментовка, сольфеджіо, ансамбль, оркестр, методика, фах);
- 4) викладання великої кількості спеціальних інструментів (баян, балалайка, бандура, гітара, домра, концертино);
- 5) підготовка студентів на найвищому рівні. У 1939 р. на

Всесоюзному конкурсі, що проходив у три тури, найсильніші учасники були учнями М. Геліса (8 студентів, що грали на різних інструментах);

б) удосконалення народного інструментарію [4, с. 65].

На думку М. Геліса, «...дитина повинна йти в музику через радість, а не крізь докори, іноді навіть, з приводу того, чого ми самі не вміємо її навчити» [1, с. 28]. Думається, що М. Геліс умів знайти індивідуальний підхід до кожного учня. Він зробив великий внесок у розвиток народних інструментів та гітари зокрема, заклавши професійну основу для її подальшого розвитку. М. Михайленко виділяє серед багатьох учнів М. Геліса відомих у нашій країні гітаристів. Серед них – К. Смага, Я. Пухальський, Н. Прокопенко [7, с. 50].

Перший викладач-гітарист Київської консерваторії Я. Пухальський (1924–1979 рр.) – відомий вітчизняний виконавець і педагог. У 1938 р. він вступив до Київського музичного училища, до класу М. Геліса. Продовжував навчання під керівництвом М. Геліса в Київській консерваторії. Після закінчення навчання він працював викладачем у Кишинівській консерваторії. У 1956 р. Я. Пухальський, після закінчення аспірантури при Київській консерваторії, очолив клас гри на гітарі (єдиний у Радянському Союзі) у цьому ж виші [6, с. 136]. М. Михайленко виділив такі педагогічні досягнення Я. Пухальського:

1) поєднання роботи в консерваторії, музичному училищі та музичній школі м. Києва. Професійне бачення роботи в трьох ланках освіти та корегування освітньої системи;

2) розробка питань методики викладання гри на інструменті;

3) укладання репертуарних збірників для гітари;

4) авторитетність Я. Пухальського в музичному колі. Часто давав консультації скрипалям, віолончелістам та піаністам з виконання музики Й. Баха;

5) професійна підготовка учнів та студентів. Із класу Я. Пухальського вийшли відомі радянські виконавці на викладачі: заслужений артист УРСР П. Полухін, Є. Юшко, С. Жеребілов, Л. Карпов, М. Михайленко та ін. [7, с. 48].

Отже, самовіддана праця Я. Пухальського створювала позитивний імідж гітари у професійному музичному колі. На жаль, діяльності одного викладача вишу недостатньо для повноцінного розвитку системи гітарної освіти.

Основи професійного ставлення до гітари в західному регіоні України заклав Г. Казаков (1914–1997 рр.) – домрист за фахом. За словами М. Михайленка, перші уроки гри на гітарі Г. Казаков отримав у викладача Г. Соколова. У 1933 р. він вступив до Харківського музично-драматичного інституту, до класу професора М. Дашкевича. У 1934 р. Г. Казаков був переведений, у зв'язку з реорганізацією навчального закладу, до Київської консерваторії, до класу професора М. Геліса. У 1939 р. він став лауреатом I Всесоюзного огляду-конкурсу виконавців на народних інструментах (II

премія). З 1946 р. Г. Казаков працював у Львівській консерваторії ім. М. В. Лисенка, де викладав гітару, домру та балалайку [7, с. 75]. В. Сидоренко зазначає, що Г. Казаков провадив активну виконавську та педагогічну діяльність. Як авторитетного музиканта, його запрошували членом журі виконавських конкурсів на народних інструментах. Читав лекції із проблем методики викладання, очолював секцію народних інструментів методичної ради Львівського управління культури [9, с. 90].

Та найвагоміші досягнення Г. Казакова пов'язані з успіхами його учнів. В. Сидоренко відзначає з-поміж чисельної кількості випускників, відомих гітаристів. Це концертний виконавець, соліст Київської філармонії та викладач Ялтинського гуманітарного інституту (тепер – Кримського гуманітарного університету), народний артист України (перший серед гітаристів, кому було присвоєно це почесне звання серед музикантів пострадянського простору) В. Петренко; концертуюча гітаристка і викладачка Київського музичного училища ім. Р. Глієра О. Ракова; заслужений артист України В. Соломончук; викладачка, заступник голови Асоціації гітаристів Всеукраїнської спілки А. Бойко. Ціла плеяда випускників розгорнула свою діяльність за кордоном: московський концертний виконавець-гітарист В. Флягін; випускник класів гітари і лютні В. Арістов після тривалої концертної діяльності в Росії працював на радіо у Фінляндії; робота відомого музиканта і педагога Т. Берімеладзе пов'язана з вищими навчальними закладами у Тбілісі, Кутаїсі, деякий час митець працював у Туреччині; Санкт-Петербурзький концертуючий гітарист К. Попов зараз працює в Німеччині [9, с. 90].

Видатний вітчизняний науковець у галузі музичної педагогіки, музичного мистецтва та кібернетики В. Козлін (1939 р.) – фундатор наукової діяльності гітаристів. Він закінчив Київський політехнічний інститут у 1968 р. Із 1970 по 1974 рр. В. Козлін керував школою гітари при Палаці культури заводу «Більшовик». У період 1974 – 1993 рр. він художній керівник ансамблю гітаристів «Аморато» Міжнародного центру культури і мистецтв «Жовтневий». У 1992 р. В. Козлін захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності 13.00.02 на тему: «Методика формування рухових навичок гри на гітарі в роботі з підлітками» (Москва). У 1997 р. В. Козлін захистив докторську дисертацію на тему: «Теоретичні основи структурно-функціональної організації опорно-рухового апарату гітариста» зі спеціальностей 17.00.03 «Музичне мистецтво» та 14.03.26 – «Біологічна і медична кібернетика та інформатика» (Київ). У 1993 р. він заснував науково-дослідну лабораторію музичної біофізики у Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова. У 2008 р. В. Козлін започаткував роботу науково-дослідної лабораторії мультимедійних технологій у музичному мистецтві в Київському педагогічному університеті ім. Б. Грінченка [5]. Він є автором програми для педагогічних університетів: «Основний музичний інструмент – гітара».

Серед заслуг В. Козліна, на нашу думку, використання наукових

досягнень кібернетики та фізики (розробка комп'ютерних програм, дослідження присвячені формування звука) в розвитку інструментального виконавства гітаристів. Таким чином, В. Козлін заклав наукову базу для розвитку вітчизняної інструментальної гітарної освіти.

Яскравий представник вітчизняного гітарного виконавства та музичної педагогіки М. Михайленко (1952 р.) – гідно продовжує педагогічну діяльність Я. Пухальського. Як зазначає сам М. Михайленко, у 1972 р. він вступив до Маріупольського музичного училища (викладач А. Сушко). Паралельно з навчанням М. Михайленко працював артистом оркестру Маріупольського драмтеатру та викладачем гри на гітарі у БК «Моряк». Будучи студентом училища він виступав із сольними концертами та пропагував класичну гітару в м. Маріуполь та Донецькій області. У 1975 р. М. Михайленко вступив до Київської консерваторії (викладач – доцент Я. Пухальський). У 1977 р. він став лауреатом II-го Українського республіканського конкурсу виконавців на народних інструментах. З цього ж року М. Михайленко розпочав активну концертну діяльність містами України, а в 1978 р. він виступав із концертами в НДР. Із 1979 р. М. Михайленко – викладач по класу гітари в Київській консерваторії, а з 1980 р. він навчався в аспірантурі цього ж закладу та викладав гру на гітарі в Київському музичному училищі ім. Р. М. Глієра [7, с. 107].

М. Михайленко, будучи професійним виконавцем, сприяв підйому виконавського рівня молодих гітаристів. Виділимо такі педагогічні досягнення музиканта:

- 1) автор багатьох опублікованих п'єс, обробок, етюдів та перекладів;
- 2) укладач репертуарних збірників для учнів дитячих музичних шкіл та музичних училищ, збірок концертного репертуару для видавництва «Музична Україна»;
- 3) автор «Программы специального класса гитары для музыкальных вузов» (Москва, 1987). Завдяки цій програмі стало можливе відкриття класу гітари в багатьох навчальних закладах України та Росії;
- 4) підготував плеяду успішних виконавців, які концертують в Україні та за кордоном. Серед них – лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів: Ю. Химченко, С. Мистюк, В. Філіпов, В. Козирець, М. Федоренко, В. Жадько, Фан Дин Тан (В'єтнам), Г. Васильєв (Болгарія), А. Остапенко та ін.

Професійному зростанню музичної педагогіки сприяє і наукова діяльність М. Михайленка. Автор численних публікацій, у 2010 р. захистив дисертацію зі спеціальності 17.00.03 – музичне мистецтво: «Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста». У співавторстві зі своїм випускником Фаном Дин Таном (В'єтнам) опублікував «Довідник гітариста».

На особливу увагу заслуговує постать В. Доценка (1962 р.) – лауреат всеросійського та міжнародного конкурсів, заслужений артист України, професор кафедри народних інструментів України Харківського

державного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського, член Національної Всеукраїнської музичної спілки, член президії Петербурзької Міжнародної Академії гітари. Виконавські досягнення В. Доценка пов'язуємо з високопрофесійною освітою музиканта, яку він здобував у провідних викладачів світового рівня. За словами В. Доценка, позаймавшись деякий час на скрипці, він захопився грою на гітарі у викладача Б. Шопена; у музичному училищі навчався у викладача В. Петрова (нині В. Доценко виступив організатором, художнім керівником та головою журі I-го Відкритого конкурсу виконавців на гітарі ім. В. Петрова), а здобув вищу освіту та аспірантуру (асистентуру) здобув під керівництвом прославленого викладача А. Фраучі (Московський музично-педагогічний інститут ім. Гнесіних). Стажувався В. Доценко у вищій Школі музики м. Карлсруе (Німеччина), при класі професора А. Вангенхайма [3, с. 158].

До педагогічних досягнень В. Доценка відносимо апробацію власної оригінальної методики підготовки високопрофесійних гітаристів-виконавців. За словами В. Ткаченко: «його учні понад 70 разів (*станом на травень 2015 р., примітка автора*) ставали лауреатами престижних національних та міжнародних конкурсів, а випускник університету, уже досить відомий гітарист М. Топчій, мав сольний концерт у всесвітньвідомому концертному залі Карнегі-Хол» [11, с. 120]. Педагогічну діяльність музикант уміло поєднував із виконавською, що без сумніву додало значущості його педагогічній роботі. Так, станом на 2005 р., як зауважував В. Доценко, «виступив більш ніж із 300 концертами в багатьох країнах світу. Член та голова журі понад 25 міжнародних конкурсів» [3, с. 159]. У 2002 р. він отримав звання – заслуженого артиста України. У репертуарі – шість сольних програм – від Баха до сучасних авторів. У 2003 р. вийшов ліцензійний CD – «Барви». В Україні В. Доценка знають і як диригента – у цьому ж році він диригував оркестром Чернівецької державної філармонії (Д. Шостакович, симфонія № 5) [3, с. 161].

Наукова діяльність музиканта дозволяє відзначити важливі методичні знахідки та відкриття. Так, В. Доценко є автором навчальних посібників із грифом Міністерства культури та мистецтв («Школа техніки гітариста», «Подолання технічних труднощів у виконавчій практиці гітариста»), а також наукових статей («Фізіологічні та психічні основи керування моторикою музичного виконавця», «Андрес Сеговія і композитори ХХ сторіччя», «Г. С. Сковорода і музика», «Роль музичної класики у становленні духовності молоді», «Деякі особливості постановки виконавського апарату та звуковидобування гітариста на сучасному етапі розвитку гітарного мистецтва», «Проблеми постановки виконавського апарату гітариста», «Класична гітара у Харкові», «І. І. Кучугура-Кучеренко», «І. Й Дунаєвський») [3, с. 159].

Отже, діяльність В. Доценка об'єднує різні види роботи: він

виконавець, викладач, диригент, науковець, член та голова журі різноманітних конкурсів, організатор конкурсів та фестивалів. Уміло поєднуючи все це, музикант досягнув великих успіхів в усіх сферах діяльності. Вітчизняна гітарна освіта, без сумніву, набула лідера в обличчі В. Доценка, а його учні намагаються гідно продовжувати діяльність майстра.

Провідний фахівець у галузі гітарного виконавства та педагогіки В. Сидоренко (1963–2014 рр.) – заклала професійний фундамент гітарної освіти західного регіону України. Музичну освіту В. Сидоренко здобула спочатку в Дніпропетровській музичній школі, потім у стінах Київського державного музичного училища ім. Р. М. Глієра, а після закінчення – у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка, у класі провідного знавця народних інструментів професора Г. Казакова. За період навчання В. Сидоренко, окрім гітари, опановувала майстерність гри на скрипці та духових інструментах, вивчала вокал та диригування. Викладач музичного училища А. Білошицький прищепив їй любов до диригування та сприяв професійному зростанню молодой гітаристки [10].

У 1989 р. В. Сидоренко розпочала свій педагогічний шлях у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка, перейнявши естафету від професора Г. Казакова, який був засновником класу гітари в цьому навчальному закладі. За час роботи вона запрошувала багато іноземних виконавців та організовувала концерти та майстер-класи провідних фахівців гітарного мистецтва, серед яких Ж. Абітон, Д. Асімович, Р. Буше, О. Вінницький, Х. Говдиш, Л. Вітошинський, А. Кох, Н. Кошкін, А. Морено та ін. [9, с. 91]. Високий виконавський рівень студентів класу В. Сидоренко неодноразово підтверджувався перемогами її вихованців на всеукраїнських та міжнародних конкурсах. Серед них – А. Андрушко, П. Брюхін, О. Дворянин, Ю. Курач, Д. Манько, О. Семенишин та ін.

Наукову діяльність В. Сидоренко присвятила вивченню історії вітчизняного гітарного мистецтва, зокрема гітарній традиції Львова. У 2009 р. вона захистила дисертацію зі спеціальності 17.00.03 – музичне мистецтво на тему: «Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України». В архівах Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника дослідниця знайшла твори для гітари написані М. Вербицьким. Автор національного гімну з часів навчання в семінарії захопився грою на гітарі та написав багато творів для гітари. Багато композицій зникли безслідно, але завдяки старанням В. Сидоренко віднайдені твори було опубліковано у вигляді збірки під назвою «Guitarre № 16». Будучи людиною з активною життєвою позицією, В. Сидоренко надихнула багатьох композиторів на написання творів для гітари.

Одним із найбільш прогресивних викладачів вважаємо В. Жадько (1967 р.) – гітаристка-виконавець, педагог та диригент, відома в Україні та Європі. У 1986 р., закінчивши з відзнакою Луганське музичне училище

(клас викладача М. Півника), В Жадько вступила до Київської державної консерваторії (нині Національна музична академія ім. П. І. Чайковського) до класу викладача М. Михайленка. З 1989 р. вона почала паралельно займатися на диригентському факультеті. У 1991 р. В. Жадько закінчила з відзнакою консерваторію як гітаристка (клас професора М. Давидова), а у 1993 р. – як диригент (клас професора А. Власенко). За словами В. Рожка, від 1989 р. В. Жадько здійснила численні фондові записи на українському телебаченні та українському радіо, з 1993 р. як диригент – із Симфонічним оркестром Національної радіокомпанії України. В. Жадько стала лауреатом престижних конкурсів диригентів (*заслуживши славу найкращої жінки-диригента в Європі, примітка автора*). Серед них – Міжнародний конкурс ім. С. Прокоф'єва (С.-Петербург, 1993, 1-а премія), V Міжнародний конкурс диригентів ім. А. Тосканіні у Пармі (Італія, 1993), I Національний конкурс диригентів ім. С. Турчака (Київ, 1994, 1-а премія), III Міжнародний конкурс диригентів ім. К. Кондрашина в Амстердамі (Нідерланди, 1994), XI та XII міжнародний конкурс диригентів ім. М. Малька в Копенгагені (Данія, 1995, 1999), V Міжнародний конкурс диригентів ім. Г. Фітельберга в Катовіце (Польща, 1995, 1-а премія). У 1994 р. В. Жадько отримала звання – заслуженої артистки України [8, с. 66]. Виділяємо такі педагогічні досягнення В. Жадько:

- 1) використання знань, отриманих у процесі вивчення диригування, у гітарній педагогічній практиці;
- 2) здійснення еталонних записів, що стали орієнтиром у набутті майстерності для молодого покоління;
- 3) написання прогресивної програми для вищих навчальних закладів зі спеціальності «Класична гітара»;
- 4) організація майстер-класів і курсів підвищення кваліфікації для викладачів гітари у початкових і середніх навчальних закладах України;
- 5) заснування 1-ї в Україні кафедри старовинної й камерної музики, де гітаристи отримали змогу навчатися в оточенні виконавців на класичних, а не народних інструментах.

Як знаного фахівця, В Жадько запрошують як члена журі та для проведення майстер-класів у рамках міжнародних конкурсів та фестивалів (Україна, Польща). Високопрофесійний підхід до роботи В. Жадько використовує в усіх сферах своєї діяльності. Поєднання класу гітари та диригентства підвищує ефективність педагогічної діяльності, що позитивно відбивається на розвитку вітчизняної гітарної освіти.

Загальний слабкий рівень вітчизняної інструментальної гітарної освіти доводиться зіставляти зі значними досягненнями окремих викладачів. Аналіз педагогічних досягнень видатних представників вітчизняної гітарної освіти виявив схожі тенденції в розвитку музичної педагогіки гітаристів. А саме – запозичення кращих досягнень суміжних видів мистецтва (фортепіанної школи, скрипкової школи, диригування тощо). Успішним стало використання методичних досягнень інших

виконавських шкіл (російської, польської). Убачаємо подальший розвиток гітарної освіти у використанні і примноженні досвіду провідних представників вітчизняної гітарної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геліс М. М. Мистецтво педагога / М. М. Геліс // Музика: журнал з питань музичної культури / Музична Україна. – Київ, 1973. – № 3. – С. 28.
2. Геліс М. М. Иллюстрированный биографический энциклопедический словарь. Гитаристы и композиторы [Электронный ресурс] / М. М. Геліс – Режим доступу : <http://www.abc-guitar.narod.ru/pages/gelis.htm> – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 16.09.2017 р.
3. Доценко В. І. Методика підготовки гітариста-виконавця: Навчальний посібник. – Харків: СПДФО Мосякін В. М., 2005. – 164 с.
4. Заєць В. М. Науково-практична школа М. А. Давидова як феномен формування виконавської майстерності баяніста : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. / Заєць Віталій Миколайович. – Київ, 2012. – 209 с.
5. Козлін В. Й Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв [Электронный ресурс] / В. Й. Козлін – Режим доступу: <http://nakkkim.edu.ua/instituti/institut-suchasnogo-mistetstva/kafedra-stsenichnogo-ta-audiovizualnogo-mistetstva> – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 16.09.2017 р.
6. Михайленко М. П. Київська школа гри на гітарі // Часопис Національної Музичної Академії України імені П. І. Чайковського : наук. журнал / [ред. кол.: Рожок В. І. та ін.]. – Київ, 2010. – № 1(6). – С. 47–50.
7. Михайленко Н. П., Фан Динь Тан. Справочник гитариста. – Киев : Fan's company, 1998. – 246 с.
8. Рожок. В. І. Жадько Вікторія Анатоліївна // Українська музична енциклопедія, Т.2 – Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. 2008 – С. 72
9. Сидоренко В. Л. Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. / Сидоренко Вікторія Леонідівна. – Львів, 2009. – 231 с.
10. Сидоренко В. Л. Иллюстрированный биографический энциклопедический словарь. Гитаристы и композиторы [Электронный ресурс] / В. Л. Сидоренко – Режим доступу : <http://www.abc-guitar.narod.ru/pages/sidorenko.htm> – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 16.05.2017 р.
11. Ткаченко В. М. Володимир Доценко і його гітарна школа / В. М. Ткаченко // Культура України. – Харків, 2015. – № 51. – С. 118–127.